

ביאורים

אחרי שלמדנו על מידת הזריזות והדרכים לקנותה, אנו עוברים לברר מה הם המעכבים לקניית המידה. המעכב הגדול ביותר הוא הרצון התמידי למנוחה ושנאת העמל. סדר יומו של העצל עמוס וארוך מאוד, אך ההספק קטן ביותר. בין כל פעולה מפעולותיו מפסיקה מנוחה. אחרי התפילה הוא חוזר הביתה ונח, נוסע לעבודה ואז צריך לנוח מהנטיעה. וגם כשהוא עובד הוא לא אוהב להתאמץ יתר על המידה.

הקב"ה ברא את האדם בעולם הזה כדי לפעול ונתן לו את כל הכוחות לשם כך. יש לנו יכולות להגיע למדרגות רוחניות, לעשות חסד ולהוסיף טוב בעולם, יש לנו חכמה על מנת לשכלל ולפתח את העולם, אך אדם עצל אינו מנצל את הכוחות שניתנו לו ובכך הוא מפספס את ייעודו.

הרמח"ל נותן לנו שתי עצות כיצד להפסיק להיות עצלנים - צריך פשוט לעשות! העצל צריך להתנער מעצלנותו ולהתחיל לפעול ולנצל את זמנו וכוחותיו. בהתחלה זה יהיה קשה, אך עם הזמן נתחיל להתרגל לניצול הזמן ולהיות אנשים פועלים. זוהי תרופה ראשונית, אך כדי לשמר את ההתקדמות לאורך זמן יש צורך בשינוי מהותי יותר.

חז"ל מלמדים אותנו שעל מנת להגיע לקניין תורה ולהיות תלמיד חכם יש צורך למעט בהנאות החומריות. על ידי כך אנו מתרחקים מהחומריות, ומתרגלים לשלוט על הצרכים הגופניים. כך נוכל לשלוט על רצון הגוף התמידי - לנוח ולמאוס בטרחה.

לכאורה, נראה לנו שאדם שחי על פי הדרכה זו של חז"ל הוא מסכן ועצוב. חייו חיי סיגופים. אין לנו חשק לחיות חיים כאלו! אך ההסתכלות הזו אינה נכונה.

הסיפוק האמיתי של האדם בא מתוך עשייה משמעותית. דווקא העצל מרגיש ריק ועצוב. הוא חש שפספס את ההזדמנות שניתנה לו לפעול בעולם.

מתוך הבנה זו אנו בוחרים לחיות את חיינו ב'זריזות'.

הרחבות

• מה נאכל היום

כִּי הָיָה דְרָכָה שֶׁל תּוֹרָה, פֶּת בְּמִלַּח תֹּאכַל. האם המשנה מכוונת את עם ישראל לחיות חיים של עוני וסבל? לכאורה, למרות הדרכה זו של המשנה לא מצינו שגדולי ישראל הקפידו לאכול דווקא פת במלח. הרמב"ם מסביר שישנם שלשה כתיים, תורה כהונה ומלכות, והכתר הכי נעלה הוא כתר תורה. כדי לזכות בכתר תורה כתב הרמב"ם: "מי שנשאו לבו לקיים מצוה זו כראוי ולהיות מוכתר בכתר תורה לא יסיח דעתו לדברים אחרים ולא ישים על לבו שיקנה תורה עם העושר והכבוד כאחת. כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל" [הלכות תלמוד תורה ג, ו]. לדעת הרמב"ם המשנה מדריכה את מי שחפץ בכתר תורה להשקיע בכך את כל כוחו ומרצו אפילו אם זה אומר שיאכל פת במלח. כך פירש רש"י את המשנה "אפילו אין לך לאכול אלא פת במלח אל תמנע מלעסוק בתורה", אך מי שיש לו יאכל מאכלים ערבים.

הראב"ד מסביר כי יש לספק לגוף את צרכיו ולא להימנע מאכילה או לצמצם באכילה וכך היצר לא יתגבר שהרי קיבל את הדרוש לו. בדבריו מבואר כי יש ערך באכילת מאכלים ערבים. [בעלי הנפש עמי' קכה-קכו]

פרק ט - בבאור מפסידי הזריזות וההרחקה מהם

הנה מפסידי הזריזות הם הם מגדילי העצלה, והגדול שבכלם הוא בקשת המנוחה הגופית, ושנאת הטרח ואהבת העדוניה בתשלום° כל תנאייהם.

פי הנה אדם כזה ודאי שתכבד עליו העבודה לפני בוראו כבד גדול, כי מי שירצה לאכל אכילותיו בכל הישוב והמנוחה ולישן שנתו בלא טורד, וימאן ללכת אם לא לאטו, וכיוצא בדברים אלה, הנה יקשה עליו להשכים לבתי פנסיות בבקר, או לקצר בסעודתו מפני תפלת המנוחה בין הערבים, או לצאת לדבר מצוה אם לא יהיה העת ברוי°, כל-שכן למהר עצמו לדברי מצוה או לתלמוד תורה. ומי שמרגיל עצמו למנהגות האלה, איננו אדון בעצמו לעשות הפך זה פשיצה, כי כבר נאסר רצונו במאסר ההרגל הנעשה טבע שני.

ואמנם צריך שיידע האדם כי לא למנוחה הוא בעולם הזה, אלא לעמל וטרח, ולא ינהג בעצמו אלא מנהג הפועלים העושים מלאכה אצל משפיריהם, וכענין מה שהיה אומר (עירובין סה ע"א), "אגירי דיומא אגני", וכדרך יוצאי הצבא במערכותיהם, אשר אכילתם בחפזון, ושנתם עראי, ועומדים תמיד מוכנים לעת קרב, ועל זה נאמר (איוב ה, ז), "כי אדם לעמל יולד", וכשירגיל עצמו על זה הדרך ימצא העבודה קלה עליו ודאי, כיון שלא יחסר בעצמו ההזמנה וההכנה אליה, ועל זה הדרך אמרו זכרונם לברכה (אבות ו, ד), "כך היא דרכה של תורה - פת במלח תאכלי ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן", שהוא כלל ההרחקה בתכלית מן המנוחות והעדוניהם.

הגדולים שבמפסידי הזריזות: בקשת המנוחה ואהבת העדוניה

תכלית האדם בעוה"ז - העמל

